

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.05.1986, sp. zn. Sc 1/86, ECLI:CZ:NS:1986:SC.1.1986.1

Číslo: 34/1986

Právní věta: Jestliže nabyla rozhodnutím orgánu důchodového zabezpečení (§ 116 odst. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Sb.) zastavena důchodci výplata již přiznaných dávek důchodového zabezpečení, které se při přechodném pobytu důchodce v cizině nevyplácejí do ciziny (§ 69 zákona č. 121/1975 Sb.), promlčují se jednotlivé splátky dávek ve smyslu ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. po jednom roku ode dne jejich splatnosti.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 29.05.1986

Spisová značka: Sc 1/86

Číslo rozhodnutí: 34

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Promlčení, Rozhodnutí jiných orgánů, Sociální zabezpečení

Předpisy: 121/1975 Sb. § 69

§ 116

§ 71

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 34/1986 sb. rozh.

Jestliže nabyla rozhodnutím orgánu důchodového zabezpečení (§ 116 odst. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Sb.) zastavena důchodci výplata již přiznaných dávek důchodového zabezpečení, které se při přechodném pobytu důchodce v cizině nevyplácejí do ciziny (§ 69 zákona č. 121/1975 Sb.), promlčují se jednotlivé splátky dávek ve smyslu ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. po jednom roku ode dne jejich splatnosti.

(Stanovisko senátu Nejvyššího soudu ČSSR k zjištění jednotného výkladu zákona, z 29. 5. 1986, [Sc 1/86](#))

Nejvyšší soud České socialistické republiky usnesením ze 13. 5. 1978 sp. zn. 7 Co 85/78 potvrdil usnesení městského soudu v Praze z 20. 1. 1978 č. j. 15 C 405/77-25, jímž tento soud zrušil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Praze o uvolnění výplaty starobního důchodu za dobu jednoho roku přede dnem uplatnění nároku na vyplácení důchodu. Šlo o posouzení otázky, zda a v jakém rozsahu došlo k promlčení jednotlivých splátek přiznaného starobního důchodu, jehož výplata

byla fakticky zastavena od března 1973. Nejvyšší soud ČSR dospěl k závěru, že promlčení jednotlivých splátek je třeba posuzovat od března 1973 do 31. 12. 1975 podle dřívějších předpisů, tj. podle ustanovení § 62 odst. 2 a § 53 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., kdežto za dobu od 1. 1. 1976 podle nyní platných předpisů, tj. podle ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. Promlčení nároku na jednotlivé splátky dávky podle ustanovení § 62 odst. 2 dříve platného zákona č. 101/1964 Sb. se vztahovalo jen na splátky dávky, která dosud nebyla přiznána. Jestliže šlo o dávku již přiznanou, bylo třeba podle ustanovení § 53 odst. 1 téhož zákona výplatu dávky zastavit, změnily-li se skutečnosti rozhodné pro její výplatu. Zastavení výplaty dávky muselo být provedeno rozhodnutím, které bylo nutno vydat písemně a doručit do vlastních rukou (§ 94 zákona č. 101/1964 Sb. a § 24 odst. 1 zákona č. 71/1967 Sb.). Nebyla-li výplata dávky zastavena vykonatelným rozhodnutím, nemohlo dojít k promlčení jednotlivých splátek dávky. Jiná je situace jednotlivých splátek dávky, jejichž splatnost nastala po 1. 1. 1976. Ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. nově upravuje promlčení splátek dávek již přiznaných, jejichž výplata byla z jakéhokoli důvodu fakticky zastavena, aniž byl zachován postup podle ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb., vyžadující vydání vykonatelného rozhodnutí o zastavení výplaty dávky. I při tomto faktickém zastavení výplaty dávky dochází podle ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. k promlčení jednotlivých splátek již přiznané dávky uplynutím jednoho roku od jejich splatnosti. To, že první věta ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., třebaže je stejného znění jako ustanovení § 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., se týká promlčení jednotlivých splátek dávky již přiznané, vyplývá z věty druhé tohoto ustanovení, která výslovně upravuje promlčení jednotlivých splátek dávky, ohledně níž byla žádost o vyplacení podána po době delší než jeden rok od vzniku nároku na tuto dávku.

Protože v daném případě oprávněná požádala o výplatu starobního důchodu 22. 11. 1976, nenastalo promlčení splátek splatných počínaje dnem 1. 1. 1976, protože od jejich splatnosti ke dni žádosti o výplatu dávky neuplynula doba jednoho roku.

Nejvyšší soud Slovenské socialistické republiky usnesením z 30. 1. 1984 sp. zn. 10 Co 1/84 potvrdil usnesení městského soudu v Bratislavě z 31. 10. 1983, č. j. 4 C 93/83-5, jímž tento soud zrušil rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení v Bratislavě o uvolnění starobního a vdovského důchodu za dobu od 6. 11. 1981 do 5. 11. 1982 a od 26. 7. 1983 do 5. 9. 1983. Odvolací soud tak vyhověl odvolání Úřadu důchodového zabezpečení v Bratislavě, který se dovolával ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., podle něhož bylo možné dávku doplatit jeden rok zpět. Odvolací soud vycházel ze zjištění, že se oprávněná se souhlasem státních orgánů zdržovala v zahraničí od 19. 10. 1981 do 20. 6. 1983. Její nárok je třeba posuzovat podle ustanovení § 69 zákona č. 121/1975 Sb. Z tohoto ustanovení, ani z jiných ustanovení zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení nelze dovolit, že přechodným pobytem oprávněné v cizině došlo k zániku jejího nároku na jednotlivé dávky důchodu, jak by tomu bylo v případě, že by se zdržovala v cizině trvale nebo její pobyt v cizině by nebyl znám apod. Jestliže se tedy oprávněná zdržovala v cizině přechodně, dávka jí nadále náležela a pouze nedocházelo k její výplatě do ciziny. Promlčení nároku na jednotlivou splátku dávky při pobytu v cizině je podle ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. podmíněného rozhodnutím o zastavení výplaty dávky (§ 116 téhož zákona). Jednotlivé splátky dávky Úřad důchodového zabezpečení oprávněné v daném případě nevyplácel, avšak výplatu dávky nezastavil. Proto nedošlo k promlčení ani části dávky za celou dobu jejího přechodného pobytu v cizině, tj. od listopadu 1981 do června 1983.

Podle ustanovení § 27a odst. 1 zákona č. 36/1964 Sb. o organizaci soudů a o volbách soudců (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 19/1970 Sb.) předseda Nejvyššího soudu ČSSR přikázal senátu Nejvyššího soudu ČSSR k zaujetí stanoviska otázku výkladu ustanovení § 71 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb. ohledně promlčení splátek již přiznaných dávek důchodového zabezpečení při přechodném pobytu oprávněného v cizině.

Vedle uvedených rozhodnutí nejvyšších soudů republik byla podkladem pro zaujetí stanoviska k

zajištění jednotného výkladu ustanovení § 71 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb. senátem Nejvyššího soudu ČSSR také vyjádření generálního prokurátora ČSSR, předsedy Nejvyššího soudu ČSR a předsedy Nejvyššího soudu SSR, vyžádaná k této otázce předsedou Nejvyššího soudu ČSSR podle ustanovení § 27 a zákona o organizaci soudů a o volbách soudců.

Generální prokurátor ČSSR ve svém vyjádření uvedl, že považuje za správný takový výklad ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., který vyslovil Nejvyšší soud ČSR v usnesení sp. zn. 7 Co 85/78. I když tedy není zachován postup podle ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb. a jde o faktické zastavení výplaty dávky, dochází podle ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. k promlčení jednotlivých splátek již přiznané dávky jednoho roku od jejich splatnosti. Závěry usnesení Nejvyššího soudu SSR sp. zn. 10 Co 1/84 přehlížejí skutečnost, že na rozdíl od dřívější úpravy (§ 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.) došlo ke změně právní úpravy, pokud jde o jednotlivé splátky dávky po 1. 1. 1976. Nově bylo totiž ustanovením § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. upraveno promlčení splátek již přiznané dávky, jejíž výplata byla z jakéhokoli důvodu fakticky zastavena, aniž byl zachován postup podle ustanovení § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb., vyžadující vykonané rozhodnutí o zastavení výplaty dávky. Nyní i při tomto faktickém zastavení výplaty dochází podle ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. k promlčení jednotlivých splátek již přiznané dávky uplynutím jednoho roku od jejich splatnosti.

Předseda Nejvyššího soudu ČSR ve svém vyjádření uvedl, že úprava promlčení splátek dávky, obsažená v ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., nestanoví jako předpoklad to, aby rozhodnutí o zastavení výplaty dávky bylo vydáno písemně a aby bylo doručeno do vlastních rukou důchodce, popřípadě jemu ustanovenému opatrovníku. Podle první věty tohoto ustanovení se pro promlčení dávky nestanoví jiný předpoklad než ten, aby šlo o dávku, která byla přiznána a nastala její splatnost. Toto ustanovení tedy na všechny případy (pokud ze zákona nevyplývá výjimka), kdy dávka po splatnosti nebyla proplacena, takže se nárok na ni promlčuje. Vyslovený názor odpovídá i znění té části důvodové zprávy k ustanovení § 71 zákona č. 121/1975 Sb., v níž se uvádí, že ustanovení o promlčení nároku na jednotlivou splátku dávky (§ 71 odst. 2) se zpřesňuje se zřetelem na některé pochybnosti dosavadní praxe při výkladu tohoto ustanovení.

Předseda Nejvyššího soudu SSR ve svém vyjádření uvedl, že ustanovení § 71 odst. 2, věta třetí, zákona č. 121/1975 Sb. upravuje promlčení splátek dávky, jestliže byla výplata dávky zastavena při pobytu oprávněného v cizině. V takovém případě náleží splátky dávky nejdéle za dobu jednoho roku přede dnem, kdy oprávněný ohlásil orgánu důchodového zabezpečení, že se vrátil na území ČSSR, pokud jsou jinak podmínky pro výplatu těchto dávek splněny. Nově se tedy upravují podmínky promlčení jednotlivých splátek dávky při pobytu oprávněného v cizině tak, že se předpokládá zastavení výplaty dávky. Zastavení se učiní písemným rozhodnutím (§ 116 odst. 1, Věta první, citovaného zákona), které je třeba doručit do vlastních rukou (§ 116 odst. 2 téhož zákona). Právní názor uvedený v usnesení Nejvyššího soudu SSR sp. zn. 10 Co 1/84 vychází i z dosavadní soudní praxe, zejména z rozhodnutí uveřejněného pod č. 61/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

S přihlédnutím ke všem uvedeným okolnostem dospěl senát Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky při zaujetí stanoviska k zjištění jednotného výkladu ustanovení § 71 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 62 odst. 1 zákona č. 121/1975 Sb. k závěru, že nebyla-li rozhodnutím zastavena (§ 116 odst. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Sb.) důchodci výplata již přiznaných dávek důchodového zabezpečení, které se mu při přechodném pobytu důchodce v cizině do ciziny nevyplácejí (§ 69 zákona č. 121/1975 Sb.), promlčují se jednotlivé splátky dávek ve smyslu ustanovení § 71 odst. 2, věta první zákona č. 121/1975 Sb. po jednom roku ode dne jejich splatnosti.

Z odůvodnění:

Šlo o posouzení otázky promlčení nároku na jednotlivé splátky takových přiznaných dávek důchodového zabezpečení, které se při přechodném pobytu oprávněného v cizině podle ustanovení § 69 zákona č. 121/1975 Sb. do ciziny nevyplácejí a jejichž výplata nebyla zastavena rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení v Praze nebo v Bratislavě (§ 116 odst. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Sb.) ve smyslu ustanovení § 62 odst. 1, první věta zákona č. 121/1975 Sb. Šlo tedy o promlčení nároku na jednotlivé splátky dávky důchodového zabezpečení, které oprávněnému podle rozhodnutí uvedeného orgánu náleží, ale nejsou vypláceny.

Dřívější úprava promlčení (§ 62 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.) obsahovala jen ustanovení, které je v současné úpravě obsaženo v první větě ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb., jež stanoví, že nárok na jednotlivou splátku dávky se promlčuje v jednom roce ode dne její splatnosti. V důvodové zprávě k zákonu č. 121/1975 Sb. se k tomu ustanovení uvádělo, že úprava promlčení byla zpřesněna se zřetelem na některé pochybnosti dosavadní praxe při výkladu dřívějšího citovaného ustanovení. Toto zpřesnění bylo provedeno tak, že je jinak stanovisko promlčení nároku na dávku ohledně jejího uplatnění (věta druhá ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb.) a promlčení výplaty dávky zastavené rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení při pobytu oprávněného v cizině (věta třetí ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb.)

Tato jiná úprava promlčení nepřicházela v daném případě v úvahu, protože nešlo ani o případ uplatnění nároku na dávku, ani o případ zastavení výplaty dávky při pobytu oprávněného v cizině.

Pokud nedojde k zastavení výplaty dávky při pobytu oprávněného v cizině rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení (§ 116 odst. 1 a 2 zákona č. 121/1975 Sb.), trvá nárok oprávněného vyplývající z rozhodnutí o přiznání dávky a přichází v úvahu jen jeho promlčení z hlediska úpravy uvedené v první větě ustanovení § 71 odst. 2 zákona č. 121/1975 Sb. V takovém případě nejsou ani podmínky k vydání rozhodnutí o tzv. uvolnění nebo obnově výplaty dávky. Dojde-li naopak o pravomocnému zastavení výplaty dávky při pobytu oprávněného v cizině rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení, je tím dotčeno jeho rozhodnutí o přiznání dávky a oprávněný ztrácí nárok na její výplatu. Vzhledem k těmto důsledkům je proto upraveno promlčení nároku oprávněného tak, že jeho počátek je stanoven na dobu, kdy oprávněný ohlásil Úřadu důchodového zabezpečení, že se vrátil na území československého státu; jde tu vlastně o období úpravy promlčení stanoveného ohledně uplatnění nároku na dávku. V takovém případě je ovšem vydání rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení o další výplatě splátek dávky nezbytné a platí zde závěr vyplývající z rozhodnutí uveřejněného pod č. 61/1972 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, podle něhož může dojít k promlčení jednotlivých splátek již přiznané dávky.

Pokud tedy při přechodném pobytu oprávněného v cizině nebylo vydáno Úřadem důchodového zabezpečení (v Praze nebo v Bratislavě) rozhodnutí o zastavení výplaty dávky, promlčuje se nárok na jednotlivou splátku dávky ve smyslu ustanovení § 71 odst. 2, věta první, zákona č. 121/1975 Sb. v jednom roce ode dne její splatnosti. Toto ustanovení totiž upravuje promlčení jednotlivých splátek dávky, které oprávněnému náležely, ale nebyly vypláceny.